

Lausunto RYTJ -lakiehdotuksesta

TIELUPA 12.07.2022 § 26
403/03.00/2022

Lausuntopyynnön ajankohta

Kesälomakaudella lausunnon valmistelu on Sysmässä ollut vaikea järjestää. Toimielinten kokouksia ei juuri pidetä ja viranhaltijat ovat lomilla eri aikoihin. Jos kuntia halutaan lakivalmistelussa kuulla aidosti, pyydämme tulevaisuudessa välttämään lomakausia. Lausuntopyyntö on lähetetty vain hyvin pienelle joukolle kuntia. Koska lakiluonnoksen vaikutukset kuntien toimintaan ja kustannuksiin ovat merkittävät, Sysmän kunta toivoo vastaavat lausuntopyynnöt lähetettäväksi kaikille kunnille. Herääkin kysymys, miksi lausuntoa on pyydetty vain rajatulta kuntajoukolta? Sysmässä on kaavoittaja parhaillaan lomalla, joten sitä osuutta koskevaa lausuntoa ei voida valmistella.

Lain tavoitteista

Lähtökohtaisesti lain tavoitteet ovat tärkeitä ja tarpeellisia. Monista kohtaa lakiluonnoksen toimenpiteet eivät kuitenkaan ole hyvädyksi kunnille vaan pikemminkin lisäävät merkittävästi kustannuksia ja aiheuttavat ylimääräistä työtä.

Mielestämme tärkein tavoite, keskitetty rakennustietojen hallinta jää toteutumatta, koska velvoitteet koskevat vain kuntia ja niiden uusia rakennuslupia. Valtion toimijoiden ei siis edellytetä käyttämään RYTJ:tä. Koska DVV:n ylläpitämässä rakennus- ja huoneistoreksiterissä olevat puutteet ja virheet eivät ole pääosin kuntien tiedoista tai toimenpiteistä lähtöisin, ei ole oikein edellyttää, että kunnat tekisivät korjaukset. Rakennuslainsäädön uudistamiseen suunniteltu alle 30 m² rakennusten luvanvaraisuuden poistaminen huonontaa rekisteritietojen ja rakentamisen laatua ja lisää kuntien rakennusvalvonnan resurssitarpeita jälkivalvonnassa. Samoin vaatimukset tietomallien käyttöönotosta lyhyellä siirtymäajalla sitoo merkittävästi rakentamisen ohjaukseen varattuja resursseja.

Tiedonhallinnan ongelmat

Tällä hetkellä suurimpia haasteita tiedonhallinnan kehittämisessä on ollut erittäin voimakas kustannusten nousu, joka on johtunut pitkälle alan yritysten keskittymisestä ja siitä johtuvasta aidon kilpailun puutteesta. Meneillään olevan rakentamislainsäädännön uudistaminen mukaan lukien RYTJ –lakiluonnoksen sisältämät uudet vaatimukset, lisäävät edelleen huomattavasti kuntien kustannuksia järjestelmien muutos-, käyttöönotto ja ylläpitokustannusten osalta. Lainsäädännön ja valtion viranomaisten vaatimukset kunnille erilaisten tiedon tallennusten osalta valtion järjestelmään ovat lisääntyneet voimakkaasti mm. varhaiskasvatuksessa ja ympäristönsuojelussa. Rakennusvalvonnassa tietojen tallennusta ja korjaamista on siirretty kuntien vastuulle. VTJ:n rakennus- ja

huoneistorekisterissä on kuitenkin selittämättömiä virheitä ja toiminnallisia katkoja. Toivomme että nämä ongelmat korjataan ennen uusien järjestelmien käyttöönottoa. Myös monien rinnakkaisten, samaan tapaan toimivien valtion järjestelmien yhteiskäyttöä kannattaisi kansatalouden ja helppokäyttöisyyden kannalta tutkia. Uuden, valtion tarpeisiin tehtävän RYTJ - järjestelmän käyttöönotto lisää aikaisempien kokemusten perusteella uusia ongelmia järjestelmien yhteentoimivuuden ja tiedon laadun osalta.

Ennakoiva lupakäsittely

Yhtenä rakennusvalvonnan ja rakentamisen laadun parantamisen keskeisenä keinona on ollut vuosia panostaa ennakoivaan lupaneuvontaan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa hankesuunnittelua. RYTJ:n avulla suunnittelijat pääsevät kuitenkin "kiertämään" tämän keskeisen rakentamisen laatua parantavan vaiheen. Rakentamisen laadun ja tehokkuuden kannalta pidämme olennaisen tärkeänä, että suunnittelijat ja rakennushankkeeseen ryhtyvät ohjataan mahdollisimman aikaisessa vaiheessa käyttämään oikeaa tietoa ja suunnittelun ohjausta kuntien sähköisiin asiointipalveluihin.

Valtion viranomaisten tiedon saanti ja käyttö

Merkittävin ongelma kuntien ja valtion viranomaisten kanssa sähköisten palvelujen yhteiskäytössä on ollut se, että valtion viranomaiset eivät ole halunneet käyttää jo laajasti kuntien käytössä olevia, yhteisesti valtion rahoituksella kehitettyjä järjestelmiä (mm. Lupapiste). Verottaja on joitakin vuosia sitten kieltänyt antamasta kunnille kiinteistönomistajien yhteystietoja ja siten on vaikeuttettu lainsäädännön vaatimusten täyttämistä (esim. naapureiden kuulemisissa tarvittavat tiedot). Näiden tietoja automatisoitu toimittaminen rakentamisen osapuolille pitäisi ehdottomasti varmistaa. Siitä saatavat hyödyt olisivat yhteiskunnalle monikertaiset RYTJ:n kautta tiedon keräämiseen verrattuna. Esitetyssä muodossa uusi järjestelmä ei tätä ongelmaa ratkaise vaan pikemminkin tuo niitä lisää. Lakiluonnoksesta puuttuu siis se tärkein osuus eli valtion laitosten velvollisuus käyttää tätä järjestelmää tiedon tuottannossaan ja ainoana väylänä käyttää kuntien tietoa.

Vaikka lakiluonnoksessa on asetettu kunnille hyvin yksityiskohtaisia ja aikataulullisesti epärealistisen tiukkoja aikatauluja, siitä puuttuu kokonaan vaatimukset valtion toimijoille.

Käytön maksuttomuus/maksullisuus

SYKE on velvoitettu luovuttamaan tietoa maksutta vain tietyille viranomaisille, mutta maksujen perimistä muilta viranomaisilta (mm kunnilta) tai toimijoilta ei ole rajoitettu. Kokonaisuutena RYTJ näyttää siis siltä, että jatkossa SYKE voi myydä ilmaiseksi kunnilta keräämäänsä tietoja eteenpäin. Tämän järjestelyn vaikutuksia kuntatalouteen ja alan yritysten toimintaan ja kilpailun avoimuuteen ei ole selvitetty.

Ehdotus palauttamisesta uudelleen valmisteluun

Yhteenvedona voidaan todeta, että lakiluonnos ei Sysmän kunnan mielestä täytä sille asetettuja hyviä tavoitteita eikä siinä juurikaan ole huomioitu kuntien tietotarpeita tai resursseja. Myös keskeisessä roolissa olevia ICT-alan yrityksiä tulisi kuulla asiantuntijoina valmistelussa. Ehdotamme myös selvitystä olevien, valtion käytössä olevien järjestelmien laajentamista tähän käyttöön soveltuviksi. Tästä syystä esitämme RYTJ –lain palauttamiseta uudelleen valmisteluun yhteistyössä kuntien ja kuntaliiton kanssa. Uudesta ehdotuksesta tulee pyytää kaikkien kuntien lausunnot ja lausuntopyyntöt tulee ajoittaa lomakauden ulkopuolelle.

Valmistelija	Nimi: Matti Nikupeteri Tehtävänimike: Rakennustarkastaja Puh: 044 713 4554 Email: etunimi.sukunimi@sysma.fi
Päätösehdotus	Tie- ja lupajaosto hyväksyy RYTJ –lakiluonosta koskevan lausunnon edellä esitetyn mukaisesti.
Päätös	Hyväksyttiin yksimielisesti.